

KÉPEK KALAZANCI SZENT JÓZSEF ÉLETÉBŐL

FRIDECZKY J.: „A BAROKK RÓMA SZENTJE“
CÍMŰ MŰVÉBŐL SZINPADRA ÍRTA:

BARTA ISTVÁN
PIARISTA

Az Officium de S. Josepho Calasancio Ord. Schol. Piarum
Fundatore himnuszai Sik Sándor és Simon Sándor fordításában
a „Piarista diák kis kalauzá“-ból valók

Különlenyomat a nagykanizsai kegyestanítórendi
róm. kat. gimnázium 1940—41. évi Évkönyvéből.

KÖZGAZDASÁGI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NAGYKANIZSA NYOMDÁJA

86969

499

10.456

János László

piros

KÉPEK

KALAZANCI SZENT JÓZSEF ÉLETÉBŐL

Frídeczky J.: „A barokk Róma szentje“ c. művéből
színpadra írta *Barta István*.

Az Officium de S. Josepho Calasanctio Ord. Schol. Piarum Fundatore
hymuszai *Sik Sándor* és *Simon Sándor* fordításában a „Piarista diák
kis kalauzá“-ból valók.

(Ezeket a himnuszokat a képek előtt mondja el egy-egy tanuló az alábbi sorrendben :)

I.

A hivatás útján.

Istent dicsérni jöjjetek,
Kegyess Iskola népe,
Hozzátok hívó szívetek
S hálátokat Elébe.
Aki a zsenge szíveket
Táplálta bölcs igével,
És megsebezte Józsefet
Szerelmetek tűzével.
A hívó szónak engedett:
Az erkölcs Mintaképe,
Mestert talált és életet
Benne az aprók népe.
Erények módját, méz-ízét
József élénkbe adta,
Üdvözülésnek ösvényét
Példája megmutatta.

(Invitatorium.)

* * *

Óh József, üdvözölve légy
Spanyol vér szép virága,
Az Isten ajándékakép
Születtél e világra . . .

(Matut.)

* * *

Csodált istenfélelmedet
A nyelv hogyan dicsérje?
Küzdelmes életrendedet
Mint zengje szó zenéje?

E kettő tölté kebledet,
 Hogy iskolába léptél,
 A lelkesült ifjú-sereg
 Követett mint vezérét.
 Szentnek dícsér az ifjúság,
 Petralta ég fiának,
 Te vagy tudás és tisztaság
 Valenza s Leridának.
 Isten félelme járja át
 Imádra szomjas elménk,
 Olts, jó Atyánk, belénk tudást
 S a tisztaság szerelmét.

(Laudes.)

S z e m é l y e k :

Don Pedro De Calasanz
 Jose de Calasanz, a fia
 Don Antonio de Gaston

Szin: Valencia. 1578.

(Don Antonio lakása. Nehéz, régi butorok. Alkonyodó délután. Hátterben nagy üveg-ablak Mária-képpel. Előtte méces. Az asztalon süteményes tál. Bejárat balról.)

José (sötét diáktogóban, négyszögű fekete diáksapkában belép).

Antonio (meglepetve, majd szívélyesen): Isten hozott José öcsém! Hogy megnőttél, mióta nem láttalak! (Gyönyörködve nézi.) Szakasztott mása vagy az apádnak. Nem szép tőled, hogy csak most látogatsz el hozzánk. A család nincs is itthon. Pedig a lányaim is örültek volna ennek a találkozásnak, (jelentősen) különösen Ines. Hát hogy érzed magad a szép Valenciában? (Helyet mutat az asztal mellett.)

José (kissé elfogódva): Köszönöm kedves bátyám. Nagy öröm ez nekem a leridai egyetem után. Szívesen járok az egyetemre. Régi álmom teljesült azzal, hogy most a hittudományokat hallgathatom.

Antonio (süteménnyel kínálja): Egyél José. Van olyan jó, mint a gazdád süteménye? Vanília van ám benne ízesítőnek. Új-Granadából hozták!

José (fanyarul mosolyog): Mint a gazdám süteménye? Ugyan melyik diák kap süteményt a szállásadó gazdájától? Jó, ha levest kapunk! Az is olyan sovány, hogy meglátni benne a legyet a tál fenekén, ha a répa odanyomja. De a gazdánk csupa jóindulat! Amíg ő ürücombját falja, dícséri a mértékletességet. Aztán odakiált: „Egyetek barátaim! Jól

esik látnom, milyen jó étvággal esztek.“ Persze, hogy jó étvággal halásszuk ki a répát a levesből. Ugyis kevés úszkál benne.

Antonio: Hát húst sohasem esztek?

José: Kapunk néha ünnepen, kecskelábat. Azon sokáig lehet rágódni. Mikor aztán csak a csont marad rajta, a gazdánk odaszól: „Hagyjátok a többi a szolgálknak, ti pedig menjetek sétálni! Nem jó teli gyomorral egy helyben ülni!“

Antonio (jóízűen nevet): Na, nem gondoltam öcsém, hogy ilyen gyámoltalan légy. Tűröd ezt és nem jelented a rektornak? Ti választjátok magatok közül a rektort, csak van rá gondja, hogy meg ne rövidüljete!

José: Papnak készülök don Antonio. A papnak meg kell tanulnia a mértékletességet, a nélkülözést, a türelmet. Különben is hiába minden! A szállásadók jó viszonyban vannak a rektorral és ha panaszkodnánk, mi huznók a rövidebbet.

Antonio (meglepetve): Papnak készülsz fiam? Hm. Én már csak azt mondom, kár. *(Eltűnődve):* Ilyen szép fiatalember és papnak akar menni! Öcsém, miért nem mész inkább katonának? Apád is azt szeretné. Nincs kedved hódítani? Várat, országokat, leányszíveket?

José: Én is hódítani akarok. A spanyol katona meghódította az egész világot. Királyaink birodalmában soha nem nyugszik le a nap és nincs a napnak órája, amikor a birodalom valamelyik részében ne dicsőítenék szent misével. Ezt a fegyverekkel meghódított birodalmat most Isten igéjével kell az ég számára szívvel meghódítanom.

Antonio: Kár ezért annyit tanulnod. A parasztyereket az onatei vagy az osunai vadegyetemre adja az apja. A tanároknak, hogy éhen ne haljanak, lisztet, sonkát, kolbászt küld és mikor a fia négy évig ott léhűtősködött, kidobják. „Mekkaptuk a pénzt, a szamarat pedig visszaküldjük hazájába“ — kiabálják utána latinul. Így járhatsz. Ott aztán a parasztok közt te is olyan paraszt lehetsz, mint a többi falusi.

José: Antonio bátyám, a parasztnak is van lelke. Annak is fáj, ha beteg, ha bűnbe esik, ha tömlöcbe jut, az is szenved. Lehet-e nagyobb hódítás, mint az árvákat megvigasztalni, a betegeteket ápolni, odamenni a bűnöshöz és azt mondani neki: „Az Isten nem taszított el, gyere hozzá. Megmutatom az utat.“ Istenem, mennyi hódítani való van ezen a világon!

Antonio: Nem segítesz te ezen a világon, megrothadt az már egészen.

José: Nem bátyám! Új idők jönnek, új emberek várnak. Hadaink diadalmasan nyomulnak előre a pogányok, az eretnekek földjén. Lepantónál megvertük a törököt: spanyolok, velenceiek, pápai hadak vállvetve. Felbomlóban a Nagy Török birodalma, új területek nyílnak hódításra az Egyház katonái előtt. Attól félek, hogy én már későn jövök. *(Tele tüzzel):* Micsoda öröm fiatalnak lenni! Bátyám, előttem az egész világ!

Antonio *(huncutul):* És a szegény leányok megvénüljenek, ha mindenki pap lesz? Aztán folyton imádkozni, böjtölni, magad sanyargatni. Nézd, fiam, aki megundorodott az élettől és el akar zárkózni az emberektől, megértem, ha pap lesz. De...

José *(hirtelen):* Az nem való papnak! Hogyan vigasztalja meg az embereket az, aki gyűlöli őket? Ha emberkerülő, hogyan nyeri meg azt, aki szeretetre vágyik és nem találja seholsem? Ha nem imádkozik, honnan merít erőt a nélkülözéshez, az emberszeretethez?

Antonio *(elgondolkozik):* Igaz. A papnak vigasztalnia kell a sírókat. Ha maga erős, csak úgy merünk hozzá fordulni. Hanem azért furcsa ember vagy te, José! Nézd csak, ha már mindenáron pap akarsz lenni, akkor törj előre. Szerezz magadnak hatalmas pártfogókat, gazdag embereket. Püspök is lehet belőled. Ezt már inkább érteném, mint azt, hogy szegények, rongyosok közt akarod az életedet leélni.

José: Isten akarata fog történni érzem és tudom. Oda megyek, ahova Ő akarja.

Don Pedro *(kopog és lép be váratlanul):*

Antonio, José *(egyszerre):* Pedró! Apám!

Pedro *(fáradt, megtört):* Én vagyok. A szállásadód irányított ide *(kezet fog Antonioval, Josét hosszan átöleli).* Nyugtalan voltam. Álmaimban betegnek láttalak és szomorúnak. Eljöttem utánad, fiam, hogy magammal vigyelek Petraltába, haza. Egyedül vagyok, egyedül maradtam. Benned van most már minden reménységem.

José: Hogy vagytok otthon? Öcsém, Pedro, veled történt valami?

Pedro *(a hangja meg-megcsuklik):* Anyád után Pedrot is elvitte a ragály. Csak te maradtál most már. Féltetek José. Azért jöttem...

José *(átöleli atyját):* Istenem...

Antonio: Isten vigasztaljon meg Pedro.

Pedro (*erőt vesz magán*): Érted jöttem fiam. Neked kell tovább vinned a családot. Sokat dolgoztam életemben. Vagyont gyűjtöttem, földeket vásároltam, házat vettem. Most már csak Calasanz-unokák után vágyódom körülöttem. Álmodom az, hogy a Calasanz-név egyszer újra híres, nagy név legyen, mint valaha volt. (*Leül.*)

José (*közbe akar szólni*): De atyám, én...

Antonio (*hirtelen*): Na tessék! S minden áron pap akar lenni. Vagy fél órája már egyebet sem teszek, mint le akarom beszélni szándékáról.

José (*megremeg, csak nehezen áll a lábán*): Igen. Ezt a szándékomat te is tudod...

Pedro (*ingerülten, majd kérlelve, kedves öregesen*): Nem lehet, micsoda szörnyőség még gondolatnak is! Kis vidéki plébániára kerülni, hogy elparasztosodjál? Nem! Fiam, hallgass rám, tapasztalt öreg emberre. Ott van az a kis birtok, gazdálkodik majd rajta, aztán megházasonthatsz. Ilyen szép fiatal legényen kapva kapnak a lányok. Szép, gazdag leányt veszel feleségül, boldog leszel és ki tudja, valamelyik fiad még híres hadvezér, hódító lesz, és a Calasanz-név ismét fényeskedni fog. De egy Calasanz, mint falusi pap? Annyi az fiam, mint eltemetni örökre a dicső Calasanz-nevet.

Antonio: Ezt mondtam én is. De úgylátom, hiába!

José (*látszik az arcán, hogy szenved, küzd magával*): Nem, nem. Ezt nem kívánhatjátok tőlem!

Pedro (*kérleli*): Édes fiam, hallgass öreg, megtört apádra. Tedd meg szívem vágyát. Hiszen a javadat akarom. Szeretlek, mint senki mást. Mentsd meg családunkat, a Calasanz-nevet.

José (*tekintete merev lesz, nehezen, de határozottan jön belőle a szó, a két öreg megdöbbenve nézi*): Vége a Calasanz-névnek, apám. Isten szólítja az utolsó Calasanzot! (*Oda akar menni apjához, hogy kezet csókoljon neki, de élettelenül térdre roskad, majd elvágódik. A két öreg rémülten hozzáugrik és felemeli. Karosszékre ültetik. Pedro jobbról, Antonio balról áll mellette. José a beszéd alatt lassan magához tér. Erősen alkonyodik. A mécses fénye Jose arcára világít. S ez az arc ragyog.*)

Pedro (*reszketve, szinte tébolyultan szólítgatja, éleszi*): Édes, édes fiam! Ne hagyd itt te is szegény öreg apádat. Egyetlen fiam. Belátom már, hogy igazad van. Legyen meg az Isten akarata. Nem akarlak megölni, hanem azt akarom,

hogy élj. Tégy úgy, ahogyan akarsz. Megnyugszom Isten akaratában, csak téged el ne veszítsek. Nem kell, hogy feláldozd magad értem. Nem kell, fiam. Ostoba öreg voltam, nem tudtam, hogy ilyen erős benned a hivatás Isten felé. Ne menj el tőlem, ne hagyj itt egyedül. *(Joséra borul.)*

Antonio *(lehajtva fejét, meghatott alázattal)*: Bocsáss meg fiam, azt hittem, a javadat akarom. Az Isten útja kiszámíthatatlan. Légy hűséges papja.

José *(arcán boldog mosoly, keze atyja fejére téved. A mécses fényében tündöklök arca, tekintete)*: Köszönöm Istenem!

(Függöny.)

II.

A szegény gyermekek közt.

Hogy elhagyád az iskolát,
Az Úr kiálta érted:
És akkor elhatározád,
Krisztusnak adni élted.
Isten oltára titkait
Hő szívvel ünnepelted,
Az üdvösségnek magvait
Buzgón hintette nyelved ...
(Prima.)

* * *

Mint Ábrahám, kiköltöztél
Hazádból mindörökre,
Elhagytad házad s érkezél
Rómába nagy sietve.
Nincs oktatója, láttad ott,
Elárvult sok szegénynek,
S kincsben duskáló gazdagok
Írás-tudatlan élnek.
Láttukra tüstént megnyitád
A Kegyes Iskolákat.
Örült a sok kicsiny diák,
Hogy értük élni láttak.
Engedd, Atyánk: mindannyian,
Kik járjuk iskoláid,
Szorgalmasan és jámboran
Élhessünk mindhalálig.
(Tertia.)

* * *

S z e m é l y e k :

Giuseppe di Calasanzio
 Lelio Falconi, utcagyerek
 Luigi
 Agostino s még vagy 12 tanuló

Szin: Az első iskola Rómában a Trasteverében. 1589.
 (Iskolaterem, szegényes padok, tábla, asztal, feszület.)

Cal.: *(az iskolateremben foglalatoskodik, Söpröget, törülget. Szép, magas ember, gyér szakállal, halántéka körül őszes hajjal.)*

Lelio *(szurtos, rongyos kisfiú, kezével hátul elszakadt nadrágját fogja, félénken bebámul az ajtón):* Mondja, signore, itt van az iskola, Calasanzio mester iskolája?

Cal.: Igen, fiam, ez itt az iskola.

Lelio: Micsoda iskola ez, még tanuló sincs benne?

Cal.: Nincs hát, mert most a templomban vannak. Nemsokára megjönnek már. Hanem te hogy kerülsz ide ilyenkor?

Lelio *(bizonytalanul):* Signore, én nem vagyok rendes tanuló. Apám tegnap rettentően elvert és azt mondta: Holnap iskolába küldelek Calasanzio mesterhez. Hát eljöttem egy kicsit körülnézni.

Cal. *(mosolyogva bólogat):* Értem. Bizonyosan rossz voltál.

Lelio: Igaz, hogy itt szíjat hasítanak a gyerekek hátából, ha rosszak?

Cal. *(nagykomolyan):* Bizony, itt szigorúak a tanítók. Itt jónak kell lenni és tanulni kell.

Lelio: De... de igazán szíjat hasítanak a gyerekek hátából, ha rosszak?

Cal. Azokat, akiken nem fog a jó szó, a szolga megpálcázza.

Lelio *(bátrabban):* Te vered a rosszakat a pálcával? *(Közel hajol hozzá):* Na, te nem úgy nézel ki. Jó embernek látszol. Ugy-e nem ütsz nagyokat? Rám különösen ne üss nagyot, kérlek, ha már itt kell maradnom. Elszakadt a nadrágom s így az ütés jobban fáj. Nézd csak, hogy elhasadt!

Cal. *(fejcsóválva nézegeti):* Az bizony eltört. Alighanem verekedtél, ugy-e, hogy elszakítottad? Így bizony nem járhat sz iskolába. Ide nem jöhetnek ám rongyosan a gyerekek!

Lelio: Hazamennék legszívesebben. De apám azt mondta,

hogy letöri a derekamat, ha elkerülöm az iskolát. Hát most mit csináljak?

Cal.: Majd segítünk a bajon. Várj csak egy kicsit! (*El.*)

Lelio (*egyedül*): Mondtam én apámnak, hogy nem nekem való az iskola. Amikor megvert, akkor szakadt el a nadrágom is. Csak egyszer kiszabaduljak innen, vissza nem jövök én ide soha többet! Hogy itt is megverjenek? Inkább világgá bujdosom. (*El akar menni, de az ajtóban megjelenik Calasanzio*).

Cal. (*tű cérna a kezében. Székre ül, Leliot a térdére fekteti s foltozza rajta a nadrágot.*) Na azért ne ijedj meg! Mondd csak, hogy hívnak?

Lelio: Lelio Falconi.

Cal.: Mi az apád, fiam?

Lelio (*akadozva*): Festő, azaz, hogy inkább zenész. Voltaképen építőmester volna.

Cal.: Na és hogy jutott eszedbe, hogy idejössz?

Lelio: Az a részeges Tassoni adta apámnak a jó tanácsot: add csak a gyereket Calasanzio iskolájába! Szigorú ember, majd ráncba szedi az! Legalább nem csavarog az utcán. Pedig nem is olyan rossz dolog az, tüzet rakni a Tiberis partján, s szaladni, ha jön a rendőr. Aztán még azt is mondta, hogy az iskola a Santa Dorotea mellett van a Trasteverében. Könnyű volt idetalálnom. Ismered Calasanziot? Mondd, csakugyan nagyon szigorú ember? (*Rúg egyet.*)

Cal. (*mosolyog*): Ismerem. Hanem ne izegj-mozogj folyton, mert még meg talállok szűrni evvel a túvel. Nem rád akarom varrni a foltot, hanem a nadrágodra.

Lelio: Igaz, hogy Don Guiseppe mester ingyen tanítja a szegény gyerekeket? Nekünk úgy sincs pénzünk! Kész? (*Leugrik, zavartan forog a tengelye körül, nézegeti magát.*)

Cal.: Hiába nézegeted magad. Még mindig nem jöhetsz így az iskolába. Amint látom, se nem mosakodtál, se nem fésülködtél. Ki látta úgy jönni az iskolába, mint egy garabonciás diák?

Lelio (*tiltakozik*): De én nem komolyan jöttem ide, csak...

Cal.: Nem ám! Gyere csak. Neked sem árt egy kis víz! (*Megmosdatja, megfésüli*). Így ni. Most már befogadunk. Máskor azonban tisztán gyere iskolába. És ne halljak panaszt ellened, mert baj lesz! Úgy hallom, már jönnek az utolsó szentségimédásról a fiúk. Maradj itt. Csendben várd meg őket. (*El*)

Lello (*utána megy az ajtóig*): Nem leszek rossz, signore, ígérem, Nem is csavargok majd. De, ha mégis rossz lennék, ne üss rám nagyot... Ha Calasanzio is olyan jó ember, mint amilyen te vagy, nagyon szívesen jönnék mindig ide. (*Félrehúzódik az ajtóból.*)

(*Párosával jönnek be a fiúk, könyv, toll, füzet a kezükben. Ruhájuk kopott, foltos, de tiszta. Fésültek. Sorban leülnek. A végén velük jön Calasanzio is.*)

Cal. (*Lelőhöz megy*): Új társatok jelentkezett: Lello Falconi. Luigi, majd melletted kap helyet. (*Odavezeti és leülteti.*)

Luigi: Igenis, atyám!

Lello (*csodálattal néz Calasanziora, s mintegy álomban suttogja*); Te vagy Calasanzio?

Cal. (*megsímogatja bozontos fejét, s mosolyogva bólogat*): Ki mondja meg nekem, kiről olvastunk tegnap?

Luigi: Asszisi Szent Ferencről!

Cal. Igen. Na, és mit hallottál a mi kedves szentünkről, Pietro?

Pietro: Szerette a szegényeket. Elhagyta apját, anyját, lemondott vagyonáról, hogy Istennek és a szegényeknek szolgálhasson.

Cal.: Nagyon sokat imádkozott, hogy megtalálja hivatása útját. Erről olvasunk most majd. Van még egy kis időnk. Agostino Oregio, te fogsz ma olvasni!

Agostino (*könyvét kinyitja, áhitattal, kissé dőcögösen, de szép emelt hangon olvas*): „Igy élt hónapokon át Francesco, közelebbi cél és hivatás nélkül, mikor az Úr egy újabb ujjmutatással közelebb segített őt hivatásához. Mikor ugyanis egy alkalommal az assisi határban fekvő kicsiny Szt. Damján-templomban imádkozgatott, egyszer csak megcsendült fölében a keresztre feszített Úr Krisztus szava: — Ferenc, menj, építsd fel hajlékomat; hisz látod, csaknem romokban hever! — Francesco először megrettent a hang hallatára, de azután készségesen kijelentette: szívesen megteszem, Uram. — És azon melegében munkához is látott. Mivel a kijelentést...“ (*csengetés.*)

Cal.: Elég lesz, fiam. Készüljetek... Imádkozunk, s hazamentek. (*A Sub tuum praesidium-ot imádkozzák, aztán sorban kivonulnak a tanulók.*)

Lello (*megvárja, míg mind elmennek, aztán Cal.-hoz megy*): Atyám, bocsáss meg. Nem tudhattam, hogy te vagy Calasanzio.

Cal.: Persze, hogy nem tudhattad. Hanem miért nem vettedél keresztet a többivel? Nem tudsz keresztet vetni?

Lello: A mama tanított rá régen, de ő elment messzire, és apám nem akarja megmondani, mikor jön vissza. Apám nem tanít semmire, csak megver.

Cal.: De azt csak tudod, ki teremtette a világot?

Lello: A jó Isten?!

Cal.: Azt is tudod, hány Isten van?

Lello (csodálkozva): Atyám! Hát egy!

Cal.: De baj van ám, Lelio. Az Atya is Isten, a Fiú is Isten, a Szentlélek is Isten. Hát akkor nem három Isten van?

Lello (bátran): Azért mégis csak egy az Isten!

Cal.: Ezt majd megtanulod a tanítás alatt. Hanem azt tudod-e, mit ünneplünk karácsonykor?

Lello (gondolkozik, rongyos ingére téved a keze, kiszalad a száján): A Jézuska hozta! **(Bátran):** A Jézuska született karácsonykor.

Cal.: És miért lett emberré Jézus, ha Ő Isten volt? Ide jött közénk és keresztalált halt.

Lello (hallgat, majd kíváncsian néz rá): Te talán tudod?

Cal.: Ugy-e a Jézuska ajándékokat hozott neked is. Jézus szeret téged, azt akarja, hogy boldog légy, hogy okos légy. Az Üdvözítő azért szenvedett kínhalált, hogy te boldog légy, hogy odajuss mellé a mennyországba, hogy üdvözülj.

Lello: De mi szegények vagyunk ám, éhezünk! Apám azt mondja, hogy ver bennünket az Isten. Igaz ez?

Cal. (elszomorodva): Isten csak a gonoszokat veri meg, akik megérdemlik.

Lello: Apám mindig megver, akár jó vagyok, akár rossz. Nem érdemes jónak lenni!

Cal.: Érdemes fiam. Isten a jókat szereti, szelid hozzájuk, megsegíti őket.

Lello (hosszan és bátran néz Cal. szemébe): Milyen furcsa, hogy még nem vertél meg, atyám, mikor olyan buta vagyok. Apám otthon már rég megvert volna. Az Isten is ilyen jó?

Cal. (megilletődve): Az Isten mindenkinél jobb, senkit sem lehet hozzá hasonlítani.

Lello: Ha ilyen jó az Isten, szeretném őt megismerni. Beszélj róla!

Cal. (*mintha a lelke máshol járna*): Igen-igen. De most már későn van. Haza kell menned, mert még azt hihetik, hogy megint elköboroltál.

Lelio: Atyám, nagyon szeretnék mindig itt maradni. Holnap reggel én leszek az első!

Cal. (*az ajtóhoz kíséri és szeliden mondja*.) Holnap elvárlak, fiam!

(Függöny.)

III.

Az élet alkonyán.

Élő hitednek szent tüzét
 Megőrzéd mindhalálig,
 E hitben bízva megtöréd
 Az újtók csatáit.
 Midőn szétszórták nyájadat,
 Bizalmod nem veszett el:
 Tiéidet és magadat
 Az Úr kezébe tette.
 A legfőbb Jót, Mindenhatót
 Mily Mondhatlan szeretted!
 A boldogság hogy áthatott:
 Hogy él örökre lelked!
 Ó add, Atyánk: amit hiszünk,
 Amit kiált a nyelvünk,
 Amit bizton remél szívünk,
 Azé legyen szerelmünk!

(Sexta.)

* * *

A drágakő is fényesebb
 Aranykeretbe téve;
 Így az erények fénye szebb,
 Ha Szentnek ég szívében.
 Benned védőre lelt a jog,
 És mintát lelt a mérsék,
 A szentek és az okosok
 Erényük példaképét.
 Amit az Úrnak ajakad,
 Ó József, egyszer ígért,
 Híven a fogadalmakat
 Halálig teljesítéd.
 Mi is okosak s jók legyünk,
 Hajlók igazra, szépre,
 Tiszta s erős legyen szívünk,
 Kísértés meg ne sértse.

(Nona.)

S z e m é l y e k :

Giuseppe di Calasanzio
 Berro piarista atya
 Francesco
 Giulio
 Antonio és még 15 kis diák
 Pietro

Szin: Róma, a San Pantaleo udvara. 1648.

(Oldalt csobogó kút. Néhány kerti pad. Virágzó oleanderek. Hátral az iskolaterem ajtaja. Napsütéses dél.)

Cal. (92 éves, kissé hajlott, fáradtan tempós. Lassan botorkál a kút melletti pad felé.)

Berro (az ajtóban meglátja, segítségére siet): Miért nem hívtok Atyám? Könnyen eleshetik.

Cal.: Minek zavarjalak fiam, ha magam is fiatalosan ideérek.

Berro (a kút melletti padhoz vezet és leülteti. Panaszkodva): Mindenhol rossz híreket hallunk.

Cal.: Szeret bennünket az Isten, hogy kezét ránk nehezíti. Nem felejt el bennünket.

Berro: Savonában lecsapott a villám, bele a puska poros toronyba a rendházunk mellett. Majdnem valamennyi testvérünk elpusztult. Csak egy atya és egy testvér menekült meg, akik a harangokat kongatták a viharban.

Cal.: (Csendesen imádkozik.)

Berro: Pisát, Firenzét fel kell adnunk még ebben az évben, ha hamarosan nem jön segítség, panaszzolják. Rendtársaink egymásután szélednek el. Lassan nem marad senki, aki a szegény gyerekeket tanítsa. Be kell zárni az iskolákat.

Cal.: Isten akarata ez. Hányszor imádkoztam hozzá, hogy mutassa meg, kik az érdemes, jó munkatársak. Csak az érdemtelenek hagytak el bennünket. S most már azt is tudom, hogy kik az igaz emberek. Csak a választottak maradtak meg; csupa jó emberek közt lehetek.

Berro: Az a baj, hogy a megmaradottak közt is kezd terjedni a kishitőség.

(Csengetés. Zúgva tódulnak kifelé a gyerekek. Amikor Calazanciust és társát észreveszik, megállnak az ajtóban, s ott helyezkednek el.)

Cal.: Nézd ezeket és bízzál Istenben! Ránk hagyatott

a szegény, s az árváknak mégis mi leszünk a gyámoltói. Istennek és ezeknek is szüksége van ránk.

Giulio (az ajtóból hátrafordulva esendre intí a mögötte levőket): Vigyázzatok fiúk! Ne lármázzatok! Itt ül a kútnál!

Cal.: Te vagy az Giulio? Gyere csak ide! Hoztam nektek valamit.

Giulio (odamegy, a többi félkörben helyezkedik el mögöttük.)

Cal.: Fogd fiam, ezeket a tollakat, nektek faragtam ma reggel. Azért faragtam, hogy legyen, amiről rám emlékeztek. Oszd szét a többiek között.

Giulio (áhitattal fogja meg a tollakat, akar is valamit mondani, de nem mer.)

Cal.: Siess fiam! Nem látod mennyire éhesek a fiúk? Szeretnének már hazamenni. Oszd ki a tollakat szaporán!

Giulio (félénken): Atyám, nem haragszol ugy-e, ha ezekkel a tollakkal nem írunk? A mama sem enged vele írni. Azt mondja, hogy atyám keze érte, nem szabad azt tintával bepiszkítani. A másik is ott van a szobánkban a Madonna képe előtt a mécses tartójában.

Cal.: Ejnye! A toll írásra való, s nem a mécses mellé. Ki látta azt? Oszd ki csak gyorsan! Szegényeknek nincs mivel írniok.

Francesco (büszkén): Nekem sem engedi az apám...

Antonio: Én sem írok vele. Elteszem emlékül.

Franc.: Én most verset írok a Madonnához. Majd azt írom le vele.

Giulio: Atyám engedd meg, hogy eltehessem!

Cal.: Ejnye, de engedetlen gyerekek vagytok! Ha minden tollat eltesztek, amit nektek csinálók, mivel fogtok írni? Nézze meg az ember! Egész reggel azon dolgoztam, és most nem akarnak vele írni.

Berro: Mert mindenki úgy tekinti atyámat, mint szentet. Ereklények teszi el, amihez hozzá ér az ujsa. (*Lassan elmegy.*)

Cal.: (mintha nem hallotta volna Berro szavait): Azt mondjátok meg nekem: ki nem tudta a mai leckét a katekizmusból? Az Oltáriszentségről tanultatok, hallottam.

Francesco (szégyenlősen ötöl-hatol): Én... én nem tudtam ma felelni, Garzia atya le is ültetett.

Cal.: Hát nem szégyenled magadat! Az én tollamat persze elteszed emlékebe, a szentségeket azonban nem tanulod

meg. Hogyan még akkor az első szentáldozáshoz a jövő évben?

Franc.: A kisöcsém beteg. A mama ápolja és nekem kellett orvosságért mennem. Nem értem rá megtanulni. Máskor mindig tudtam a leckét.

Giulio (*gúnyosan árulkodik*): Hogy hazudik! Biztosan megint labdázott egész délután. Fogadjunk, hogy alig tudod mozgatni az ujjaidat?

Franc.: Nem igaz, nem igaz! Nézd milyen gyorsan cikáznak az ujjaim (*mutatja*). Atyám, igazán nem hazudom. Beteg a kis öcsém.

Antonio: Én láttam, amint a patikába ment. Ott lakunk a patika mellett.

Franc. (*győzedelmesen*): Na ugye! Fél órát vártam, amíg elkészítették az orvosságot.

Antonio: Az üveget is megmutatta. Zöld üveg volt.

Cal.: Fiúk, sohase árulkodjatok egymásra. Ha valaki bűnös és maga nem vallja be, nem használ neki az árulkodás. Inkább sajnáljátok, hogy nem könnyít magán a beismeréssel, hanem hordozza a büntudatot. Álnokul vádaskodni pedig nagyobb bűn, mint az, amivel vádolunk valakit.

Giulio (*szégyenkezve*): Nem láttam játszani, csak úgy gondoltam.

Többen: Szégyeld magad, árulkodó, szégyeld magad! (*Elhúzódnak tőle*).

Giulio (*sírva Calasanzio elé térdel*): Atyám, bocsáss meg, többé nem vádaskodom. Nem akartam megbántani Francescot.

Cal. (*int Francesconak*): Gyere ide! (*A két fiú kezét egymásba teszi.*) Most pedig szót se többet. Így, kézenfogva, békeségben menjetek haza. Legyetek ezentúl jó barátok!

(*A két gyerek egymás kezét fogva, miután kezet csókolt Cal.-nak, megindul kifelé, a többiek vidáman mennek utánuk. Cal. mosolygós tekintete követi őket.*)

Berro (*már régebben ott áll az iskola ajtajában. Nagy levélcsomó a kezében. Amikor az utolsó gyerek is kiment, Calasanziohoz lép*): Atyám, levelek a vidéki és külföldi házakból. Van itt egy levél szép Magyarországból is. Csupa jó hírek. Mégis csak szeret bennünket az Isten. Az emberek pedig nagyon szeretik iskoláinkat. (*A leveleket Cal. kezébe teszi.*)

Cal.: (*ragyogó tekintetét az égre emeli, a leveleket*

kézbeveszi, majd lassan egyenkint ölébe visszahullatja. A színfaiak mögött halk, majd egyre erősödő kórus éneklí az O, Pater parvulorum-ot, amely a végén diadalmasan zeng.) Legyen meg az Isten akarata! Minden örömet és szenvedést az ő dicsőségére és a jámborság növelésére ajánlottam fel: Ad maius pietatis incrementum.

(A jelenet végén a függöny lassan összemegy.)

* * *

Elhangzott immár énekem,
 Atyánk, dicséretedre,
 Fogadd az égben s szívesen
 Tekints le gyermekedre.
 Jó Pátriárkánk, fényedet
 Áraszd reánk az égből:
 Égő szomjunk enyhítse meg
 Nedú a menny vizéből.
 Töltsd keblemet telis-tele
 Erényed illatával,
 Hadd teljen el fiad szíve
 Békével, tisztasággal.
 A vad világ, ha rámomol,
 Viharja meg ne törjön
 S fondorlatával a Pokol
 Haragja meg ne öljön.
 Az Egynek hát áldás legyen
 S a Háromság nevének,
 Öröm, dicséret, győzelem,
 Buzgó hozsanna-ének.
 Józsefet is hűségesen
 Áldja az ifjak ajka
 S el-nem-fogyó öröm legyen
 Küzdelme szép jutalma.

(Commendatio.)

Vége.

Felelős kiadó: Barta István

Közgazdasági R.-T. Nagykanizsa nyomdája
A nyomdáért felel: Zalai Károly

